

Iskolai könyvtári stratégia 2012

A munkaanyag rövidített változata

Készült az Országos könyvtárügyi konferencia háttéranyagaként
2012. november 20.

Összeállította: Dömsödy Andrea; Készítették: Balogh Mihály, Dán Krisztina, Dömsödy Andrea,
Hock Zsuzsanna, Szakmári Klára

3.1. Átfogó és kiemelt célok, legfontosabb beavatkozási pontok

A küldetésnyilatkozat és a jövőkép megvalósításához szükséges, hogy az oktatás- és a könyvtárpolitika egyaránt tekintse nélkülözhetetlen, szerves elemének, fejlesztendő területének az iskolai könyvtárakat, mint a nevelési-oktatási folyamat alapvető eszköztárát, helyszínét és a könyvtári rendszer elérésének egy különösen sokakat, stratégiaileg kiemelt célcsoportot szinte maximálisan elérő végpontját.

Az iskolai könyvtári fejlesztések az alábbi négy kiemelt cél alá rendelhetők:

1. A könyvtári hálózat részeként feleljenek meg a **könyvtárszakmai elvárásoknak**, annak érdekében, hogy használóik igényeit ki tudják elégíteni és támogassák a modernebb könyvtárkép kialakulását, ezen keresztül pedig további igényeket tudjanak kiváltani, könyvtárhasználói szokásokat tudjanak formálni.
2. Az iskolai oktatás szerves részeként minden tanulócsoporthoz részesüljön tervezett és rendszeres **könyvtárhasználati felkészítésben**, annak érdekében, hogy a tanulók rendelkezzenek az önszabályozott, egész életen át tartó tanuláshoz szükséges alapvető információs műveltséggel.
3. A **könyvtár-pedagógiai módszerek**, a forrásalapú tanulás váljon szerves részévé a hazai pedagógiai kultúrának, a pedagógusok gyakorlatának, annak érdekében, hogy fel tudják őket készíteni az önszabályozott, egész életen át tartó tanulásra, az információs műveltség használatára, a tudatosan válogató olvasásra. Ehhez a könyvtárostánárok és más pedagógusok együttműködése szükséges, hogy a fejlesztés biztos alapokon, a könyvtárhasználat oktatása során elsajátított tudására építve hatékonyan, életszerű helyzetekben valósuljon meg.
4. A könyvtári rendszer szolgáltatásainak elérésének biztosításán túl legyenek egy tervszerűen kiépített **pedagógiai információs rendszer** végpontjai, annak érdekében, hogy minden pedagógus és iskolavezető széles körben hozzáférhessen a pedagógiai szakirodalomhoz, a legfrissebb kutatási eredményekhez, oktatáspolitikai dokumentumokhoz.

A célok megvalósításához szükséges kiemelt beavatkozási pontok:

1. A jogszabályban meghatározott minimális, előírásoknak megfelelő végzettségű **személyi feltételek** biztosítása annak érdekében, hogy a már meglévő iskolai könyvtári tárgyi és szellemi értékek hasznosuljanak a közoktatásban és a könyvtári rendszerben. (Az iskolai könyvtárak megfelelő könyvtárostanár munkájával a jelenlegi színvonalukon is pedagógiai és információs többletet biztosítanak.)
2. A **jogszabályok** újragondolása, egyértelmű megfogalmazása, szakmai harmonizációja, annak érdekében, hogy a fenntartók, iskolavezetők, könyvtárostanárok minden intézményben egyformában biztosítsák az előírt minimális feltételeket.
3. Kiszámítható, tervezhető **finanszírozás**. A jelen gazdasági helyzetre való tekintettel legalább egy minimális, kötött felhasználású, a központi költségvetésben meghatározott összeg, és emellett könyvtári- és oktatási pályázati lehetőségek biztosítása annak érdekében, hogy folyamatos állomány- és eszközfejlesztés legyen megvalósítható.
4. A szakmai **háttérintézmény-rendszer** megerősítése, felállítása, annak érdekében, hogy minden intézményben, minden tanuló és pedagógus számára elérhető minőségi munkát támogatni tudja a szaktanácsadás, a munkaközösségek, a továbbképzés, a pedagógiai információs rendszer és a szakfelügyelet.
5. A megváltozott tantervi környezethez új **tantervi ajánlások**, útmutatók szükségesek a helyi pedagógiai programok és a könyvtár-pedagógiai programok elkészítéséhez, kísérletek, referencialhelyek, továbbképzések, tapasztalatcserék a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott célok szerves beépüléséhez, a kereszttanterv követelmények megvalósulásához az iskolák nevelési-oktatási tevékenység rendszerében.

3.3. Az Országos könyvtárügyi konferencia szempontjai mentén

A) Digitális írástudás – információs műveltség

- Az iskolai oktatás szerves részeként minden tanulócsoporthoz részesüljön tervezett és rendszeres **könyvtárhasználati felkészítésben**, annak érdekében, hogy a tanulók rendelkezzenek az önszabályozott, egész életen át tartó tanuláshoz szükséges alapvető információs műveltséggel.
- A **könyvtár-pedagógiai módszerek**, a forrásalapú tanulás váljon szerves részévé a hazai pedagógiai kultúrának, a pedagógusok gyakorlatának. Így a tanulók könyvtárhasználati oktatása során elsajátított tudására, képességeire építve, a pedagógusok, a könyvtárostanárok és a könyvtárosok közösen fel tudják őket készíteni az önszabályozott, egész életen át tartó tanulásra, az információs műveltség használatára, így tudatosan választó olvasóvá nevelhetnek.
- A könyvtári rendszer minden tagja ismerje meg az iskolai könyvtárakban folyó könyvtár-pedagógiai munkát, a hatékonyabb párbeszéd és az **együttműködés** érdekében.

B) Olvasáskultúra – értő olvasás

- A **könyvtár-pedagógiai módszerek**, a forrásalapú tanulás váljon szerves részévé a hazai pedagógiai kultúrának, a pedagógusok gyakorlatának. Így a tanulók könyvtárhasználati oktatása során elsajátított tudására, képességeire építve, a pedagógusok, a könyvtárostanárok és a könyvtárosok közösen fel tudják őket készíteni az önszabályozott, egész életen át tartó tanulásra, az információs műveltség használatára, így tudatosan választó olvasóvá nevelhetnek.

- Az iskolai könyvtár, az információs műveltség egyik alakítójaként és közösségi térként váljon az **olvasáskultúra fejlesztésének** egyik módszertani bázisává.
 - A köz- és iskolai könyvtárak közös tevékenységeinek középpontjába kerüljön az olvasáskultúra, az értő olvasás és az információs műveltség fejlesztése.

C) Életmód – életminőség

- Az iskolai könyvtár az oktatási intézményekben **közösségi térként** is módot teremt arra, hogy az egész életen át tartó tanulás, információs műveltség által feltételezett életmód elemeit a diákok elsajátítsák és belső igénnyé tegyék.
- Az iskolai könyvtár az esélyegyenlőség megteremtésének lehetőségével életminőségbeli változást jelenthet a **hátrányos helyzetűek** számára.

D) Kutatásfejlesztés – innováció – eredmények

- Az elmúlt 20 évben a hazai **pedagógiában terjedő új paradigmák, módszertani megoldások** mentén újabb iskolai könyvtári, könyvtár-pedagógia kutatások szükségesek a könyvtárhasználó-képzés megújítása és a pedagógiai gyakorlatba való szervezettebb bekerülés, oktatáspolitikai támogatás érdekében.
- a TÁMOP Tudásdepo-expressz innovációt jelentett, fontos lenne ennek folyamatos fenntartása, eredményeinek mérése és értékelése.
- Folytatni szükséges azt a kutatói hagyományt, amely a **nemzetközi jó gyakorlatokat** és szabályozásokat mutatja be.
- Széleskörű **szaktanácsadói, szakmai pályázati rendszer** működtetése szükséges az innovatív példák, jó gyakorlatok, innovatív kollégák felkutatáshoz, bemutatáshoz.

E) A könyvtári szolgáltatások szociokulturális hatása

- Az iskolai könyvtár segíti a kulturálisan, szociálisan hátrányos helyzetű tanulók esélyteremtését.
 - A tanulókon keresztül a könyvtári szolgáltatások sok esetben kiterjednek a **szülőkre, a családra** is.
- A leszakadó régiókban még nagyobbak a problémák iskolai könyvtári területen is, mert ezen iskolák könyvtári ellátása a leggyengébb. Ott, ahol a fiatalok végképp nem juthatnak hozzá a fejlődésükhöz nélkülözhetetlen kulturális javakhoz, tevékenységekhez.
- A **6-16(18) éves korosztály minden tagját eléri** az iskolai könyvtári szolgáltatások, így nagy jelentőségű, hogy az iskolai könyvtárakban milyen állománnyal, szolgáltatásokkal találkozhatnak a diákok. Különösen fontos ez a kulturálisan és szociálisan hátrányos helyzetű diákok esetén, akik a kötelező jelleg miatt nagy valószínűséggel itt találkoznak először a könyvtárral. Nagy kérdés, hogy utoljára-e.
 - A modern információs szolgáltatások és a széles körű hozzáférés csak akkor tudja a demokráciát és az esélyek biztosítását szolgálni, ha a használatához szükséges tudással, információs műveltséggel is rendelkeznek az emberek. Mindaddig csak szlogen marad, és csak az amúgy is előnyben lévő társadalmi rétegeket szolgálja. Így kiemelt fontosságú, hogy rendszeres, tervszerű könyvtárhasználati felkészítésben részesüljön minden tanköteles gyermek és fiatal.
 - Az iskolai könyvtár taneszközöket (pl.: szótár, számítógép), teret, helyet (asztal, szék) és személyes segítséget biztosít a tanuláshoz.

F) Magyar könyvtári hálózat – határok nélkül

- A könyvtári rendszer fejlesztésében kapjanak nagyobb szerepet a nem nyilvános könyvtárak, köztük a **legnagyobb és stratégiai fontosságú alrendszer** az iskolai könyvtárak.

- Erősíteni kell a formális és informális kapcsolatokat a különféle iskolai könyvtári **szervezetekkel**. Törekedni kell az aktív nemzetközi kapcsolatokra, egymás gyakorlatának megismerésére.
- Olyan települési és szakterületi fejlesztési és működtetési stratégiá(k)ra van szükség, amely a pusztán gazdaságossági szempontok helyett a különböző könyvtártípusok sajátos feladatellátását és együttműködését a korábbinál magasabb szinten képes biztosítani.
- Ki kell építeni a könyvtári rendszeren belül **pedagógiai információs rendszert**. Ez minden könyvtártípusban hasznos, hiszen a pedagógusok, szülők, oktatáspolitikusok minden más könyvtár használói között is jelen vannak.
- Folytatni szükséges a 2007-ben a MIKES-konferenciával (Magyar Iskolai Könyvtárak Együttműködése Sepsiszentgyörgyön) szervezett keretek közt megkezdett kapcsolatépítést, együttműködést a **határon túli** magyar és nem magyar iskolai könyvtári rendszerekkel.